**Medjazzjoni tal-familja**

Portugall

## MEDJAZZJONI FI KWISTJONIJIET TAL-FAMILJA FIL-PORTUGALL

### Il-parteċipazzjoni volontarja u l-ħtieġa li l-ftehim jiġi approvat minn qorti jew minn reġistratur ċivili

Fil-Portugall il-medjazzjoni ssir fuq bażi volontarja. Il-partijiet għal kwistjoni rigward materji familjali dwar it-tfal jew il-konjuġi jistgħu jużaw medjazzjoni tal-familja pubblika jew privata bi ftehim bejniethom. Il-qorti wkoll tista' tirreferi lill-partijiet għall-medjazzjoni, iżda ma tistax timponi dan mingħajr il-kunsens tagħhom.

Il-medjazzjoni tal-familja tista' sseħħ qabel ma titressaq kawża quddiem il-qorti jew l-uffiċċju tar-reġistru ċivili (*Conservatória do Registo Civil*), jew wara li kawża tkun diġà pendenti. **Fi kwalunkwe każ, ftehim rigward affarijiet tal-familja jrid jiġi approvat mill-qorti jew mir-reġistratur ċivili biex ikun eżegwibbli**. Ir-rappreżentanti tal-partijiet (jekk ikun hemm) ukoll jistgħu jattendu s-sessjonijiet ta' medjazzjoni — u fil-prattika xi kultant hekk iseħħ. Il-Liġi Nru 29/2013 tad-19 ta' April 2013 tispjega fid-dettall il-prinċipji ġenerali applikabbli għall-medjazzjoni.

### Medjazzjoni fil-proċedimenti tal-qorti

Jekk il-partijiet jużaw **il-medjazzjoni tal-familja qabel jifthu l-kawża** u jilħqu ftehim, huma għandhom **jitolbu lill-uffiċċju tar-reġistru ċivili tal-għażla tagħhom biex japprova** l-ftehim. Dawn il-ftehimiet jistgħu jkopru affarijiet li jirrigwardaw il-konjuġi (eż. divorzju, il-ħlas ta' manteniment bejn il-konjuġi, id-dar matrimonjali, l-użu tal-kunjom tal-eks konjuġi) kif ukoll affarijiet li jirrigwardaw it-tfal (eż. ftehim dwar ir-responsabbiltà tal-ġenituri marbuta ma' ftehim ta' divorzju jew ftehim għal ħlas tal-manteniment ta' tfal adulti). Qabel l-approvazzjoni mill-uffiċċju tar-reġistru, l-Uffiċċju tal-Prosekutur Pubbliku (*Ministério Público*) jagħti l-opinjoni tiegħu dwar il-ftehim, sa fejn ikollu x'jaqsam mar-responsabbiltà tal-ġenituri fuq it-tfal.

Jekk il-medjazzjoni tal-familja sseħħ qabel ma tinfetaħ kawża l-qorti **bl-uniku tir li jintlaħaq ftehim dwar ir-responsabbiltà tal-ġenituri fuq it-tfal** (mingħajr ftehim ta' divorzju jew ta' separazzjoni legali mehmuż), il-partijiet iridu jitolbu lill-qorti kompetenti biex tapprova l-ftehim.

Jekk il-**medjazzjoni tal-familja ssir waqt li l-kawża tkun għadha pendenti**, hija tkompli kif ġej:

F'kawżi dwar ir-responsabbiltà tal-ġenituri (pereżempju kustodja, aċċess għat-tfal, manteniment tat-tfal) ikun hemm stadju ta' medjazzjoni u smigħ speċjalizzat minn esperti. Wara li l-partijiet jissejħu għal laqgħa minn imħallef, u jekk ma jkunux laħqu ftehim, l-imħallef jiddifferixxi l-laqgħat għal perjodu ta' bejn xahrejn jew tlieta u jirreferi lill-partijiet lejn wieħed mill-mekkaniżmi alternattivi li ġejjin: il-medjazzjoni, sakemm il-partijiet ikunu taw il-kunsens tagħhom jew talbu għall-medjazzjoni; jew seduta speċjalizzata mal-esperti, li ssir mis-servizzi ta' appoġġ tekniku tal-qorti. Hekk kif jiskadi l-perjodu ta' differiment, jerġgħu jibdew il-laqgħat, u jekk jintlaħaq ftehim permezz ta' wieħed mill-metodi msemmija aktar 'il fuq, l-imħallef jara u japprova l-ftehim. Jekk ma jkunx hemm ftehim, il-kawża tkompli bil-faži kontenzjuża.

Bħala regola ġenerali, fil-kawżi ċivili, inkluż dawk dwar il-konjuġi (pereżempju divorzju u separazzjoni legali, ħlas ta' manteniment bejn il-konjuġi u eks konjuġi, l-assenjazzjoni tad-dar matrimonjali, meta ma jkunx hemm ftehim minn qabel), l-Artikolu 273 tal-Kodiċi ta' Proċedura Ċivili (*Código de Processo Civil* ) jippermetti lill-qorti tissospendi l-proċedimenti u tirreferi l-kawża għall-medjazzjoni, sakemm waħda mill-partijiet ma topponix il-medjazzjoni.

F'konformità mal-Artikolu 272(4) tal-Kodiċi ta' Proċedura Ċivili, il-partijiet jistgħu wkoll jitolbu s-sospensjoni tal-proċedimenti bi ftehim reċiproku għal perjodu ta' tliet xhur u, matul dak iż-żmien, imorru għall-medjazzjoni fuq inizjattiva tagħhom stess.

**Jekk jintlaħaq ftehim** bil-medjazzjoni waqt li jkunu għadhom pendenti l-proċedimenti fil-kawżi msemmija hawn fuq, il-partijiet iridu **jitolbu l-qorti biex tapprovah**. Il-kawżi dwar kwistjonijiet tal-familja li jaqgħu taħt il-ġuriżdizzjoni tar-reġistratur jridu jitressqu bil-kunsens minn qabel tal-partijiet, għaliex inkella jaqgħu taħt il-ġuriżdizzjoni tal-qrati. Għal dik ir-raġuni, l-aċċess għall-medjazzjoni fuq inizjattiva tal-partijiet jista' jkun utli qabel ma jibdew il-proċedimenti. Wara li jingħata bidu għall-proċedimenti fl-uffiċċju tar-reġistru ċivili, l-Artikolu 14(3) tad-Digriet Amministrattiv Nru 272/2001 tat-13 ta' Ottubru 2001 jgħid illi r-reġistratur għandu jinforma lill-konjuġi li jridu divorzju bis-servizzi ta' medjazzjoni. Din id-dispożizzjoni tippermetti lill-partijiet, sakemm il-proċedimenti ta' divorzju bil-kunsens reċiproku jkunu pendenti quddiem l-uffiċċju tar-reġistru ċivili, jużaw il-medjazzjoni biex jirrikonċiljaw bejniethom jew biex jirrevedu l-ftehim dwar ir-responsabbiltà tal-ġenituri, mehmuż mal-ftehim ta' divorzju, fejn ikun hemm mozzjoni mill-Uffiċċju tal-Prosekutur Pubbliku f'dan ir-rigward.

### Għażla ta' medjatur pubbliku jew privat, tul u spiża tal-medjazzjoni

Bħala regola ġenerali, il-medjazzjoni tal-familja tista' **ddum massimu ta' 3 xhur**, f'konformità mal-Artikolu 272(4) tal-Kodiċi ta' Proċedura Ċivili. Il-medjazzjoni tista' taqbeż dan il-perjodu biss f'każijiet eċċezzjonali u ġustifikati kif xieraq.

Jekk il-partijiet jużaw il-**medjazzjoni privata**, iridu jħallsu t-tariffi tal-medjatur. Dan l-ammont, ir-regoli u l-iskeda tal-medjazzjoni jiġu stabbiliti fil-protokoll tal-medjazzjoni iffirmat mill-partijiet u mill-medjatur fil-bidu tal-medjazzjoni. Il-Ministeru tal-Ġustizzja jżomm lista tal-medjaturi pubbliċi u privati illi tista' tiġi kkonsultata mill-partijiet sabiex jagħżlu medjatur privat.

Sabiex jirrikorru għal **medjazzjoni pubblika**, il-partijiet għandhom jikkuntattjaw lill- Uffiċċju għas-Soluzzjonijiet Alternattivi għat-Tilwim (*Gabinete de Resolução Alternativa de Conflitos*) tad-Direttorat Ġenerali għall-Politika dwar il-Ġustizzja (*Direcção Geral da Política de Justiça*) u jitolbu appuntament għal sessjoni ta' qabel il-medjazzjoni. Din is-sessjoni tista' tiġi riżervata bit-telefown (+351 808 26 2000) jew permezz tal-formola online. Fis-sessjoni pubblika ta' qabel il-medjazzjoni, il-protokoll tal-medjazzjoni jiġi ffirmat mill-partijiet u mill-medjatur. Jiġi stabbilit perjodu ta' żmien, jiġu skedati s-sessjoniiet u jiġu spjegati r-regoli proċedurali.

L-ispiża ta' sessjoni ta' medjazzjoni pubblika tal-familja tiswa EUR 50 għal kull waħda mill-partijiet, irrispettivament min-numru ta' sessjonijiet ippjanati. Din it-tariffa ta' EUR 50 titħallas minn kull waħda mill-partijiet kif tkun se tibda l-medjazzjoni pubblika. It-tariffi tal-medjaturi li jaħdmu permezz tas-sistema pubblika ma jitħallsux mill-partijiet. Jitħallsu mid-Direttorat Ġenerali għall-Politika dwar il-Ġustizzja, skont skeda statutorja.

Is-sessjonijiet ta' medjazzjoni pubblika jistgħu jsiru fil-bini tad-Direttorat-Ġenerali għall-Politika dwar il-Ġustizzja, jew fil-bini pprovdut fil-muniċipalità fejn jgħixu l-partijiet.

Fil-medjazzjoni pubblika, il-partijiet jistgħu jagħżlu medjatur minn lista ta' medjaturi pubbliċi magħżula. Jekk ma ssirx għażla, l-Uffiċċju għas-Soluzzjonijiet Alternattivi għat-Tilwim tad-Direttorat Ġenerali għall-Politika dwar il-Ġustizzja jagħżel medjatur mil-lista ta' medjaturi pubbliċi b'mod sekwenzjali u skont kemm ikun viċin iż-żona fejn jgħixu l-partijiet. Bħala regola, din il-ħatra ssir elettronikament.

Jekk il-partijiet għandhom dritt għall-**għajnuna legali**, din tista' tkopri l-ispiża tal-medjazzjoni.

### Medjazzjoni transfruntiera u Komedjazzjoni

F'każ ta' **tilwim transfruntier**, meta ma jkunx possibbli li jsiru sessjonijiet wiċċ imb wiċċ, il-medjazzjoni tista' ssir b'vidjokonferenza.

Fil-Portugall, **il-medjaturi mill-Istati Membri l-oħra** mhux biss jistgħu jirreġistraw biex jiġu inklużi fil-lista ta' medjaturi tal-familja kkumpilata mill-Ministeru għall-Ġustizzja (li tinkludi medjaturi pubbliċi u privati), iżda jistgħu jiġu magħżula wkoll għal-lista ta' medjaturi tal-familja pubbliċi (permezz ta' sejħa għall-offerti). Fiż-żewġ każijiet, dan isir skont l-istess kundizzjonijiet li japplikaw għall-medjaturi nazzjonali.
Fil-Portugall, **hija permessa l-komedjazzjoni**, kemm fis-sistema pubblika u kemm fis-sistema privata ta' medjazzjoni. Il-komedjazzjoni tista' ssir b'għażla tal-partijiet, jew fuq suġġeriment tal-medjatur, jekk huwa jaħseb li dan ikun l-aħjar approċċ għall-każ.

**Links utli / leġiżlazzjoni applikabbli**

Jekk jogħġbok żur is-sit web tad-DGPJ għal links għal:
Il-leġiżlazzjoni nazzjonali dwar il-medjazzjoni: Il-Liġi Nru 29/2013 tad-19 ta' April 2013 (il-Liġi dwar il-Medjazzjoni);
Il-lista ta' medjaturi tal-familja pubbliċi u privati;
Informazzjoni ġenerali dwar il-medjazzjoni tal-familja.
It-talbiet għal medjazzjoni pubblika jistgħu jsiru billi ċċempel (+ 351) 808262000 jew permezz tal- formola online.
Biex tkun taf kemm tiswa l-medjazzjoni pubblika, segwi din il-link:
Pedir mediação familiar | Justiça.gov.pt (justica.gov.pt)
Il-prezzijiet għall-medjazzjoni privata jistgħu jvarjaw minn dawk elenkati għall-medjazzjoni pubblika.

**Nota finali**

**L-informazzjoni li tinsab f'din l-iskeda informattiva hija ta' natura ġenerali u mhijiex eżawrjenti. Din mhijiex vinkolanti fuq il-punt ta' kuntatt, in-Network Ġudizzjarju Ewropew f'materji ċivili u kummerċjali, il-qrati jew xi persuna oħra. Mhijiex intiża li tissostitwixxi l-konsultazzjoni tal-leġiżlazzjoni applikabbli fis-seħħ.**

L-aħħar aġġornament: 20/12/2023

Il-verzjoni bil-lingwa nazzjonali ta' din il-paġna tinżamm mill-punt ta' kuntatt tan-NĠE rispettiv. It-traduzzjonijiet saru mis-servizz tal-Kummissjoni Ewropea. Jista' jkun hemm xi tibdil imdaħħal fl-oriġinal mill-awtorità nazzjonali kompetenti li jkun għadu ma jidhirx fit-traduzzjonijiet. La l-NĠE u lanqas il-Kummissjoni Ewropea ma jaċċettaw ebda responsabbiltà fir-rigward ta' kwalunkwe informazzjoni jew dejta li tinsab jew li hemm referenza għaliha f'dan id-dokument. Jekk jogħġbok irreferi għall-avviż legali sabiex tiċċekkja r-regoli dwar id-drittijiet tal-awtur għall-Istati Membri responsabbli minn din il-paġna.